

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Diplomová práce

Pracovní výchova v dětských domovech

Dana Klímová

Učitelství pro 1.stupeň ZŠ

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Jarmila Honzíková, Ph.D.

Plzeň 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Plzni dne 30. června 2014 Klímová Dana

Poděkování

Chtěla bych poděkovat své vedoucí diplomové práce paní Doc. PaedDr. Honzíkové Jarmile za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce.

V Plzni, 30.6. 2014

Podpis: .....

OBSAH

Úvod práce	8
1. Hlavní část – teoretická část	9
1.1 Výchovné instituce – dětské domovy	9
1.1.1 Současný stav sociálně-právní ochrany dětí v České republice	12
1.2 Charakteristika výchovného procesu v dětském domově	14
1.2.1. Obsah a prostředky výchovně vzdělávacího působení v dětských domovech...16	
1.3 Dětský domov jako instituce.....	20
1.3.1 Linie dětského domova.....	21
1.3.2 Domovy rodinného typu.....	22
1.3.3 Co je posláním vychovatele?.....	24
1.3.4 Dětský domov Počernice.....	29
1.4 Nadace Terezy Maxové.....	30
1.4.1 Projekt „Život rozkvétá v Tvých rukou“	31
1.4.2 Individuální komunikační dovednosti.....	32
1.4.3 Projekt Albert	34
2. Praktická část	36
2.1 Projekt: „Život rozkvétá v Tvých rukou“.....	36
2.2 Nadace Terezy Maxové dětem.....	39
2.3 Projekt: Spolu dětem a nadační fond Albert.....	40
2.4 Projektové dny a práce v nich.....	41
Závěr práce	48
Seznam použité literatury	49
Seznam příloh.....	50

Úvod práce

„Domov jsou ruce, na kterých smíš plakat.“

Miroslav Válek

Cílem práce je seznámení s podmínkami, které jsou důležité pro efektivní přípravu a výchovu dětí z dětských domovů pro život. Práce naznačuje, co vše musí vychovatel udělat proto, aby dítě z dětského domova dokázalo čelit nástrahám života. Dětský domov je instituce pečující o výchovu a vzdělání dětí, jimž nemůže z nejrůznějších důvodů poskytovat výchovnou péči jejich rodina.

Cílem projektu je hravou formou a poznávací formou předat dětem zkušenosti ze světa podnikání, dát jim možnost tvořit a získat dovednosti, které do zajista použijí v samostatném životě mimo dětský domov.

Práce je rozdělena na dvě části. V hlavní teoretické části je stručné seznámení s charakteristikou dětských domovů, seznámení s projektem Nadace Terezy Maxové. V praktické části se práce zaměřuje na projekt Nadace Terezy Maxové a zapojení se dětských domovů do tohoto projektu. Práce může být zároveň porovnáním, jestli tento projekt dětem ukáže směr možností, jak využít své znalosti a zkušenosti získané v tomto projektu ve svém budoucím životě. Protože v dnešní době neustále slyšíme: „dětské domovy ano nebo ne?“ Existuje mnoho teorií, jak nejlépe vychovávat a vést děti v dětských domovech, ale skutečnost je jiná. Dětský domov rodinu supluje pouze částečně, nemůže totiž dětem dát celoživotní záruku návratu a spolupráce, tak jako toto dětským jedincům nabízí rodina.

1. Hlavní část

1.1 Výchovné instituce – dětské domovy

Existence výchovných institucí, jejich vznik, úkoly i eventuální zánik jsou dány potřebami společnosti v etapách vývoje. Protože výchova svými výsledky směřuje do budoucna, je nutné počítat hlavně s perspektivou společenského vývoje. Jedině z toho hlediska můžeme stanovit, které úkoly jsou pomíjivé, které jsou podstatné, které odpadnou a které budou narůstat.

Vstup do dětského domova znamená pro většinu dětí značnou změnu v dosavadním způsobu života. Děti reagují různým způsobem na podmínky života v novém prostředí i na nejrůznější formy a metody výchovného působení. Tyto reakce a jejich výsledky je nutno znát a studovat jejich míru obecnosti působenou objektivními vlivy i míru závislosti těchto projevů na vlastnostech osobnosti každého dítěte.

Naše společnost vysoce oceňuje význam rodiny jako základní společenské jednotky, plní její funkci biologickou, hospodářskou i výchovnou. Velmi důležitým faktorem dítěte je vhodný styl výchovy v rodině. Odpovědnost a povinnost rodiny vůči dítěti, ale též dítěte vůči rodině je odrazem životního stylu, zdůrazňováním významu životní perspektivy, hodnot lidských vztahů, upevňování a rozvíjení zdravého sebevědomí, podporování tvořivého myšlení a jednání. V naší společnosti se však můžeme setkat s rodinami, které neplní nebo nemohou plnit některou z funkcí základní společenské jednotky a nezajišťují plně výchovu dětí, leckdy ani ne základní materiální péči o ně. Dysfunkční rodina negativně ovlivňuje vývoj dítěte. Právě proto může být dysfunkční rodina hlavní příčinou výchovných problémů. V těchto případech přejímá odpovědnost za výchovu těchto dětí a péči stát a plní ji prostřednictvím speciálních institucí, v první řadě dětských domů.

Možné klady výchovy v dětských domovech můžeme spatřovat především v jejich družnosti, ohleduplnosti a spolupráci. Na druhou stranu je těmto zařízením vytýkáno, že vytvářejí skleníkové, stimulačně chudé prostředí lišící se od normálního života.

Výchova v dětských domovech je rozdílnější ve srovnání s rodinnou výchovou, děti v dětských domovech mají cílevědomější, organizovanější a plánovitější, ale není tím ještě zaručená účinnost toho působení. Zaměstnání a činnosti dětí v dětských domovech.

Činnost dětí v dětských domovech je prostředkem výchovného působení, v činnostech se děti nejpřirozeněji a nejsnáze projevují, činnost nám pomáhá nejlépe dítě poznat. Činnosti v dětských domovech vyplývají z podmínek prostředí, jejich plnění je nezbytně nutné (stravování, sebeobsluha, úklid, atd.), jiné činnosti jsou dány určitou dělbou práce a kolektivním soužitím (služby), další činnosti jsou pracovními povinnostmi (příprava na vyučování), další mají charakter zájmové činnosti (zájmové kroužky, umělecká tvořivost apod.).

Důležitá je i činnost zábavného, tělovýchovného a rekreačního charakteru (hry, sport, výlety).

Dětské domovy v naší společnosti dělíme na domovy rodinného typu a domovy internátního typu. Do dětských domovů internátního typu jsou umístováni nezletilí s prognózou krátkodobého pobytu s perspektivou návratu do vlastního rodinného prostředí. Pokud je to v zájmu dítěte, je dětským domovem pozitivně respektována vazba dítěte na rodinu. Dětské domovy rodinného typu jsou určeny pro mládež, u níž se předpokládá dlouhodobý pobyt v dětském domově. I u těchto dětí se předpokládá uvolněnost vazby na vlastní rodinu nebo nevhodnost styku s rodinou (například rodiče zbavení rodičovských práv). Snahou tohoto typu dětských domovů je tedy vytvoření co nejpříjemnějších podmínek pro zdravý vývoj dítěte tak, aby se co nejlépe nahradilo rodinné zázemí, které nefunguje.

Náhradní péče v ústavu, tzv. Ústavní péče, která může mít tyto podoby; dětské domovy jsou výchovná zařízení, která zabezpečují výchovnou, hmotnou, zdravotní a sociální péči, poradenství, zájmovou, kulturní i rekreační činnost dětem s normálním duševním výkonem, které ze závažných důvodů nemohou být vychovávaní ve vlastní rodině a nemohou si je osvojit od narození až do dosáhnutí plnoletosti a dále až do osamostatnění, nejdéle však do 25. roku věku. Typologie dětských domovů je následující: dětské domovy internátního typu (kojenecké domovy pro děti do třech roků a dětské domovy klasického typu pro starší děti), dětské domovy rodinného typu (profesionální náhradní rodina). Náhradní rodinná výchova nemůže úplně nahradit rodinnou výchovu.

Vliv rodiny je specifický a jedinečný. I při nejlepší péči výchovných pracovníků v ústavech, trpí takto vychovávaní jedinci nedostatkem citové výchovy.

(Bajtoš, Honzíková, 2007)

Ústavní výchova dětí je u nás příliš často používána jako materiální řešení situace rodiny. Česká republika už prohrála několik sporů u Evropského soudu pro lidská práva v případech, kdy bylo dítě odděleno od rodiny kvůli chudobě. V dětských domovech nejsou sirotci. Většina dětí má alespoň jednoho rodiče nebo další rodinné příslušníky. Děti často jezdí ke svým rodičům nebo k příbuzným na víkendové návštěvy nebo na prázdniny.

Z ekonomického hlediska se státu nevyplácí umisťovat dítě do dětského domova. Pobyt dítěte v dětském domově je drahá varianta a přitom většinou nejhorší možná řešení pro dítě.

Především by se stát měl snažit pomoci původní rodině dítěte. Chybí nám terénní služby, pracovníci a možnosti pomoci sociálně nejslabším rodinám získat sociální bydlení.

V případech, kdy dítě nemůže ze závažných důvodů (týrání, zneužívání) zůstat v původní rodině, je třeba především hledat náhradní rodinu – adoptivní (osvojitelskou) nebo pěstounskou, která může dítěti poskytnout zázemí, lásku, pocit bezpečí a lépe reagovat na jeho individuální potřeby. Všechny tyto možnosti jsou pro stát výrazně levnější než umístění v dětském domově, ke kterému by mělo docházet po vyčerpání všech ostatních možností.

V ČR je v ústavech dětí opravdu hodně. Děti umístěné v kojeneckých ústavech a dětských domovech pro děti mladší tří let. Přitom negativní vliv absence stálé pečující osoby v tomto věku je prokázána mnoha výzkumy, včetně výzkumu vlivu na vývoj mozku a mozkové aktivity. Některé evropské země malé děti do ústavů neumisťují vůbec.

<http://cfoworld.cz/ostatni/detske-domovy-materialni-blahobyti-ale-citova-bida-649>

1.1.1 Současný stav sociálně-právní ochrany dětí v České republice

„Zájmem dítěte je, aby bylo zdravé, a to ve smyslu definice WHO – tělesně, psychicky, sociálně. Je nutné, aby v pravý čas a v náležitě míře byly uspokojovány jeho základní potřeby biologické, psychické a sociální.“

Dítě má vyrůstat v prostředí citově vřelém a stálém.

I v biologicky vlastní rodině musí být dítě, svými lidmi citově přijato, aby se mohlo psychicky dobře vyvíjet. Přijetí dítěte je základnou pro budování jeho životní jistoty – naopak nestálost prostředí jeho životní jistotu podlamuje.

(Zdeněk Matějček, 1998)

Práva dětí jsou chráněna mezinárodními úmluvami i právními předpisy České republiky.

Podle Úmluvy o právech dítěte (Organizace spojených národů, New York, 1989, kterou je Česká republika vázána od 1. ledna 1993 a je uveřejněna ve Sbírce zákonů pod č. 104/1991 Sb.), mají státy, které jsou smluvní stranou Úmluvy, respektovat rodinu jako základní jednotku společnosti a jako přirozené prostředí, ve kterém se mohou rozvíjet a prospívat všichni její členové, zejména pak děti.

Rodina má proto nárok na potřebnou ochranu a takovou pomoc, aby mohla beze zbytku plnit svou úlohu ve společnosti. Dítě má vyrůstat v rodinném prostředí v atmosféře štěstí, lásky a porozumění a z důvodu jeho tělesné a duševní nezralosti je třeba mu poskytnout zvláštní záruky, péči a odpovídající právní ochranu před i po narození.

„Nejlepší zájem dítěte musí být předním hlediskem při veškerých postupech týkajících se dětí, ať už konaných veřejnými, nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány.“

čl. 3 Úmluvy o právech dítěte

Úmluva vyjadřuje práva dětí na:

- život a přežití (právo na přiměřenou životní úroveň, včetně bydlení a zajištění základních potřeb, potravy, zdravotní péči);
- osobní rozvoj (právo na vzdělání, na svobodu myšlení, náboženství, přístup k informacím, právo na hru, zábavu, odpočinek);

- ochranu (právo na ochranu proti všem druhům násilí, krutosti, vykořisťování);
- participaci (právo svobodně vyjadřovat své názory, mít slovo v záležitostech týkajících se jeho osoby).

Úmluva o právech dítěte stanoví mimo jiné tato práva a pravidla:

Dítě má právo žít s oběma rodiči a udržovat s nimi styk, není-li to v rozporu s jeho zájmy.

Oddělení dítěte od rodičů proti jejich vůli je možné jen v případě, že je to v zájmu dítěte, a může se uskutečnit jen soudním rozhodnutím.

Dítě, které je dočasně nebo trvale zbaveno svého rodinného prostředí, nebo dítě, které ve vlastním zájmu nemůže být ponecháno v rodinném prostředí, má právo na pomoc a ochranu poskytovanou státem. Takovému dítěti se v souladu s vnitrostátním zákonodárstvím zabezpečí náhradní péče, přičemž je třeba brát zřetel na jeho etnický, náboženský, kulturní a jazykový původ.

Pokud je dítě svěřeno příslušnými orgány do péče, ochrany nebo léčení tělesného či duševního zdraví náhradnímu zařízení, má právo na pravidelné hodnocení toho, jak je s ním zacházeno, stejně jako všech dalších okolností souvisejících s jeho umístěním.

Nejvyšší z právních předpisů České republiky – Ústava ČR zaručuje ochranu základních práv a svobod soudní mocí. Článek 30 Listiny základních práv a svobod zakotvuje právo dětí na rodičovskou výchovu a péči.

Hlavními zákony provádějícími ochranu práv dětí jsou zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o SPO“), a zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rodině“). Práva dětí v zařízeních jsou chráněna také zákonem č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

<http://www.nahradnirodina.cz/uvod-teoreticke-pojeti-nahradni-rodinne-pece>

1.2 Charakteristika výchovného procesu v dětském domově

Charakteristika výchovného procesu v dětském domově se nemůže omezit pouze na moment cílevědomosti, i když nelze přehlížet jeho základní význam. V tomto procesu jsou určovány postupné cíle jakožto úkoly, jejichž plnění je předpokladem a současně i předstupněm k vytyčování cílů dalších. Zde lze už mluvit o specifických zvláštěnostech nejen při stanovení cílů, ale i při jejich dosahování. Pro výchovu v dětském domově je jasné stanovení cílů i kontrola jejich dosahování základní podmínkou úspěšného výchovného působení, protože zajišťuje cílevědomost pedagogického snažení.

Pro vymezení obsahu výchovného procesu v dětských domovech není nutné rozdělovat jej na výchovu tělesnou, rozumovou, pracovní, mravní a estetickou, neboť jde o součást jednotného procesu, které se navzájem ovlivňují a prolínají. Toto spolupůsobení všech výchovných složek je velmi komplikované a mnohotvárné, že v běžné praxi lze někdy těžko podřadit určitou činnost kterékoliv z nich. Výchovný proces v dětském domově je velmi rozmanitý, různorodý a mnohotvárný, s výrazně uplatňujícími rysy organizovanosti, plánovitosti, soustavnosti a jednotnosti.

Vzhledem ke komplexnosti výchovného procesu v dětském domově se zdá účelnější vycházet při stanovení jeho obsahové náplně ze zaměstnání dětí. V činnosti se děti nesnadněji a nejpřirozeněji projevují, proto činnost a její výsledky nám pomáhají poznat děti.

Výchovně vzdělávací proces v ústavním prostředí je velmi složitý. Má kromě problematiky společné všem výchovně vzdělávacím zařízením i své vlastní problémy. Při řešení se nemohou vždy vychovatelé opírat o dlouholetou tradici škol, učit se z jejich předností i omylů, jejich práci nebývá věnována rovněž taková péče a pozornost jako práci školní. Určité nedostatky také vyplývají z toho, že ani pedagogická teorie se dosud těmito zařízeními nezabývalo takovou měrou, jak by to jejich práce vyžadovala.

Základním pojmem v pedagogických vědách je pojem výchova. Výchova nejdůležitějším procesům v lidské společnosti a současné pojetí výchovy je výsledkem dlouhodobého hledání optimálního výchovného modelu, který v sobě integruje pedagogické tradice a výchovné potřeby moderní společnosti.

Výchova patří k nejvýznamnějším faktorům úspěšného rozvoje společnosti a jejich občanů jako vzdělaných, morálně uvědomělých a sociálně angažovaných osobností, které se kvalifikovaně a aktivně podílejí na životě společnosti. Uvedené pojetí výchovy je celoživotní proces, který zahrnuje rozvoj každého jedince a je determinovaný mnohými faktory. Rozvoj osobnosti probíhá pod vlivem mnohých činitelů, které můžeme rozdělit v principu do dvou základních skupin a to na činitele vnitřní a činitele vnější. Tedy osobnostní profil každého jedince je složitou výslednicí vlivu vnitřních (dědičných a biologických) a vlivu vnějších (prostředí a výchovy). Vzájemný podíl těchto faktorů můžeme v praxi jen velmi těžko identifikovat, protože tyto faktory se navzájem podmiňují, vzájemně se prolínají a integrují a velmi často se i vzájemně paralyzují. Tak dávají základ pro vznik historicky neopakovatelných rysů osobnosti, které se promítají do intelektuální, citové a volní roviny a projevují se v jejím sociálním chování (*Jůva, 1999*). Výchova má tři základní stránky (*Kominarec, Šuťáková, Durgová, 1997*): normativní, která vymezuje cíle, obsah, zásady, metody, formy a prostředky výchovy, Exogenní, která představuje celou organizaci výchovného prostředí, endogenní, která vyjadřuje změny vnitřního vývoje jedince. (Bajtoš, Honzíková, 2007)

V rodině se dítěti dostává přirozené výchovy od narození až do dospělosti, kdy rodinu dítě opouští a zakládá si vlastní existenci. Rodina tvoří, formuje člověka ve smyslu funkcionálního i intencionálního působení, obě tyto formy se v rodinném prostředí prolínají. V rodině jsou dětem předávány určité cíle jednání, jichž je v životě potřeba v životě dosahovat. Dále jsou dětem vštěpovány určité životní zásady a pravidla, která utvářejí způsob jejich jednání v různých situacích. Každá rodina odměňuje, trestá chování svých členů rodiny podle svých zásad a norem. Velmi důležitou roli v rodinném prostředí hraje rodinná atmosféra, protože se zde odráží porozumění a harmonie rodiny mezi jejími členy, jejich vzájemná tolerance a respektování, účast jednoho na životě druhého. Rozdíly mezi výchovným prostředím v rodině a v ústavním zařízení zdůrazňujeme u výchovné činnosti dětských domovů prvky organizovanosti, systematickosti cílevědomosti. V dětských domovech je cílevědomost výchovného procesu samozřejmý požadavek. Děti, které se dostanou do dětských domovů, nežijí většinou v normálním výchovném prostředí.

Formy kolektivní výchovy a jejich rozvoj neznamená pro jedince ztrátu individuality, naopak předpokládá rozvíjení a respektování individuality jednotlivce v kolektivu.

Dětské domovy by měly dětem zajistit pocit domova a ochrany jako v běžné rodině. Hlavní problematika výchovného procesu v dětských domovech spočívá v činnostech dětí, v jejich obohacování skutečností.

1.2.1 Obsah a prostředky výchovně vzdělávacího působení v dětských domovech,

Příprava na vyučování

Děti z dětských domovů posílají své svěřence do všeobecných vzdělávacích škol, kde se setkávají v přirozeném styku s ostatními dětmi z rodin. V dětských domovech se snaží, zajistit dětem přípravu pro jejich budoucí pracovní a společenské zařazení. Cílem výchovně vzdělávacího procesu je příprava kvalifikovaných pracovníků s všeobecným a odborným vzděláním. Děti jsou v dětském domově k samostatné a aktivní práci, času je využito plně funkčně, vychovatel je poradcem v případech kdy si dítě neví rady a potřebuje pomocnou ruku, taktně kontroluje kvalitu dosažených výsledků. Výhodou dnešních dětských domovů rodinného typu je, že dítě může samostatně pracovat ve svém pokoji u svého pracovního stolu nebo společně s vychovatelem v pracovně, kde je vyhraněn prostor na výuku. Má-li být příprava na vyučování dobře zvládnutá, musí být splněno několik základních požadavků:

a) Dobrá spolupráce mezi dětským domovem a školou. Učitelé, v jejichž třídách jsou děti z dětského domova, by se měli seznámit s prostředím dětského domova, ale i s jejich vychovateli. Vychovatelé dětských domovů by se měli seznámit se školním prostředím i se všemi učiteli, kteří jejich děti učí, aby se mohli dohodnout na společné spolupráci a na nejvhodnějším postupu při práci s každým dítětem.

b) Znalost metodiky přípravy na vyučování s věkově nestejně složenou skupinou. Velkou pomocí pro vychovatele je možnost nastudování poznatků se skupinovým vyučováním.

c) Znalost požadavků školy, vychovatel by měl seznámit s učebními osnovami svých svěřenců, aby děti dosahovaly řádných vědomostí a zkušeností, jichž mají dosáhnout.

Osobní hygiena, sebeobsluha a stravování

V dětských domovech tyto činnosti patří ke každodennímu programu i režimu dne. Čistota dětí a úprava jejich zevnějšku je na denním pořádku. Je velmi náročné vést děti k osobní hygieně, při této činnosti musí být daný systém, jinak by docházelo k nepořádku, některé děti necítí za své věci odpovědnost, ztrácejí je nebo je kdekoliv odloží a zapomenou, pak si je vezmou od někoho jiného.

Děti, které nemají, zažitě hygienické návyky svoji osobní hygienu zanedbávají. Je velmi důležité mít dobře zorganizovány činnosti vedoucí k sebeobsluze dětí, aby čas, který je jim věnován, byl dobře využit a dané úkony se zvládly v nejkratší době. Zde je důležitá role vychovatelů, který se věnuje dětem, vede je k samoobsluze, upevňuje jejich návyky, které se stávají základními potřebami dětí. Děti v dětských domovech se vedou kultuře stolování a stravování. Vychovatelé děti seznamují s finančními náklady na stravování, poskytují jim též možnost vyzkoušet si práci s pojenou s přípravou jídla. Děti se seznamují s chodem domácnosti a rozšiřují si tak své praktické činnosti. Další pracovní činností dětí je udržování pořádku svého pokoje a pěkného vzhledu rodinky kde bydlí. Všechny činnosti vyžadují organizaci práce, proto v dětských domovech mají děti rozpis služeb. Děti se učí čistotě a pořádku, získávají zkušenosti, dovednosti, návyky. U dětí se rozvíjí dobré výsledky estetické, tělesné a pracovní výchovy.

Zájmová a pracovní činnost

Zkušený pedagog z pedagogické praxe i teorie ví, že každá činnost může být pro děti zajímavá a poučná, pokud děti tuto činnost provádějí se zájmem, je jejich činnost snazší a dosažené výsledky jsou lepší, vědomosti hlubší, než když činnost provádějí, protože musí. I běžné úkoly mohou být pro dítě zajímavé a lákové, pokud je dítěti umožněna vlastní iniciativa a pocit vlastní kreativity a samostatnosti. Zájmová činnost dětí by měla vycházet z jejich subjektivních a objektivních zájmů. Rozvíjení dovedností, návyků, mohou děti dále rozvíjet své sklony a nadání v rámci činností zájmových kroužků.

Zájmové kroužky děti z dětských domovů navštěvují mimo dětský domov nebo přímo kroužky vedou vychovatelé. Zájmové kroužky jsou dětem vybírány podle jejich zájmů a schopností.

a) Zájmové kroužky mimo dětský domov vedou odborníci v té činnosti, které je kroužek věnován. Vzdělávací cíl práce v kroužku není jednoznačný, jsou kroužky, které mají specializovanější charakter, jiné mají komplexnější charakter, dávají příležitost k působení na celou osobnost. Děti z dětských domovů se zapojují mezi kolektiv dětí, které přicházejí z rodinného zázemí.

Skupina dětí v kolektivu má jasný cíl své činnosti, dělbu práce a funkce.

b) Zájmové kroužky vedené při dětských domovech vedou členové pedagogického kolektivu. Kroužky, které vznikají při dětských domovech, jsou zaměřeny k možnostem dětského domova a k odbornosti vychovatele, proto by se měli vychovatelé zabírat metodikou práce zájmových kroužků, aby mohla být vyřešena otázka individuálních a věkových zvláštností dětí. Měla by být využívána i odborná literatura, která obsahuje zajímavé náměty pro zájmovou činnost.

Pracovní činnosti dětí v dětských domovech

Pracovní činnost umožňuje dětem z dětských domovů získávat patřičné dovednosti a návyky. V pracovní činnosti dětí se utvářejí vztahy k vytvořeným věcem, pokud si dítě věc vymyslí, vytvoří, opraví nebo navrhne sám, má k dané věci úplně jiný vztah, než když vše za něho vytvoří někdo jiný. Dítě má radost z dobře vykonané práce, je hrdý na vlastní výrobek, kterého si cení, šetří ho a chrání.

- a) Děti se seznamují s rukodělnými pracemi
- b) S pěstitelskými a chovatelskými pracemi
- c) S přípravou k volbě povolání.

Tělovýchova, víkendové a prázdninové sportovní akce

V dětských domovech je cílem podporovat tělesnou zdatnost a obratnost dětí, zvyšování fyzické síly, motorické koordinace a radosti z pohybu. Do programu akcí dětských domovů jsou zařazovány základní formy tělesné výchovy.

Na přípravě víkendových a prázdninových akcí se podílejí nejen vychovatelé, ale i děti. Dobrá organizace a výchovné využití prázdninových a víkendových akcí umožňuje dětem bohaté a radostné prožitky.

Příklady formování různých aspektů osobnosti v činnostech: senzomotorické dovednosti a schopnosti: v pohybových hrách, ve sportu, při fyzické práci, při technických zájmových činnostech, v šití a příbuzných činnostech; intelektové dovednosti a schopnosti, poznávací procesy: ve hrách stolních a didaktických, v učebních činnostech, profesích s převahou "duševní práce", zájmových činnostech kulturních a studijních; sociální dovednosti a rysy osobnosti týkající se vztahu k lidem: ve sportovních hrách (v kolektivních sportech), zájmových činnostech realizovaných v kroužku nebo v oddílu, pracích v dyádě nebo v malé skupině; estetické vnímání, emoce a schopnosti: v uměleckých zájmových činnostech, činnostech ve vztahu k přírodě; volní vlastnosti, charakter a odolnost k zátěži: v takových pracích a hrách, sportovních a jiných činnostech, kde je nutné zdolávat překážky, ovládat se, odpovědně jednat.

Některé činnosti jsou ve svých požadavcích na člověka natolik mnohostranné, že mohou rozvíjet řadu jeho psychických předpokladů. Tak je tomu u uměleckých činností, ale také u činností ve vztahu k přírodě a v péči o děti: s dětmi je možné realizovat společnou práci, sport, vzdělávání, uměleckou činnost aj. - tím se dosahuje širokého formativního účinku; činnost ve vztahu k přírodě, např. činnost turistického nebo skautského oddílu, zahrnuje i sportovní a pracovní výkony, vnímání a myšlení, osvojování vědomostí, sociální styk atd. (Čáp, 1985; 1990; s. 192)"

(Čáp, Mareš, 2007)

1.3 Dětský domov jako instituce

Úkoly dětských domovů jsou velmi vážné a náročné. Chceme-li stanovit charakteristické rysy výchovného procesu v dětských domovech, musíme nutně vycházet ze srovnání těchto institucí s výchovnými institucemi jinými a určit jejich shody a odlišnosti. Výchovné instituce však poskytují pro srovnávací metodu velmi složité podmínky, neboť už svou povahou netvoří uzavřené a oddělené předměty zkoumání, ale všechny se určitou měrou podílejí na jednotném výchovně vzdělávacím procesu. Specifické zvláštnosti pak vyplývají spíše ze zaměření a poslání té které instituce, ze zvláštních podmínek jejich prostředí i z určité speciální metodiky výchovné práce.

Protože současným posláním dětských domovů je vychovávat děti, o které se z nejrůznějších důvodů nemůže starat rodina, tkví základní úkol dětských domovů v tom, že přejímá povinnost řádné rodinné péče. K tomu, aby dětský domov nahradil dítěti péči, kterou by mu měla poskytnout plná rodina, má poněkud odlišné prostředky a podmínky. V dětských domovech se nemůžeme omezovat na moment cílevědomosti, proces výchovy je velmi různorodý, rozmanitý, tyto znaky jsou velmi důležité v jakémkoliv výchovném procesu. Každodenní život dětí v dětském domově má dané činnosti, které kladou na děti různé požadavky. Ve skupině je daný systém práv a povinností, každého dítěte.

Žít život v dětském domově na dítě klade velké nároky na nervovou soustavu. Nejnáročnější a nejkomplikovanější je zvládnout otázku citového rozvoje dítěte. Dítě by mělo mít pocit individuální účasti, zájmu a pochopení jeho samého. Mladší děti potřebují cítit osobní účast a lásku vychovatele.

1.3.1 Linie dětského domova

V souvislosti s dětským domovem jakožto rezidenciální¹ institucí je potřeba uvědomit si sepětí domova se třemi archaickými lidskými zkušenostmi (*Matoušek, O., 1999*):

- Zkušenost rodiny
- Zkušenost obce
- Zkušenost vyhoštění.

V první linii, nabízel v minulosti prostorové řešení, které bylo vzdálené realitě bydlení dětí z běžného prostředí. V optimálním domácím prostředí dítě znalo kuchyň, dětský pokoj, obývací pokoj, ložnici.

V druhé linii najdeme mezi dětským domovem a reálným domovem rozdíly. Reálný domov je totiž místem „*Mých lidí a mých věcí*“ (*Hochelová, M., 2005*). Domov je to co milujeme, kam se chceme a můžeme vracet.

V třetí linii prožitkově spojené s širším prostředím, ve kterém dítě vyrůstá, může dětský domov nejvíce suplovat reálný domov dítěte.

Pokud k porovnávaným faktorům přidáme ještě standardní domácí prostředí a za kritérium zvolíme to, co se dá nazvat pravdivostí prostředí, to chápeme jako vztah mezi tím, co prostředí skutečně je, a tím co navenek deklaruje.

---

¹ Rezidenciální - v české literatuře synonymní pojem ústavní péče. Většinou se používá v anglické a americké odborné literatuře.

1.3.2 Domovy rodinného typu

V dnešní době se vytvářejí dětské domovy rodinného typu. Každá rodinná buňka má svůj kompletní byt s kuchyní, obývacím pokojem, dětskými pokojíčky a dalším příslušenstvím. Vychovatelé, nazývaní tety a strejdové, jsou vlastně náhradními rodiči a děti jsou jako sourozenci.

Každý dětský domov si utváří svůj systém služeb vychovatelů. Většinou jsou na skupině tři vychovatelé denní a jeden noční.

Na skupině je šest dětí. Sami si nakupují, vaří a zabezpečují si vše potřebné. Tak jako v rodině. Činnost dítěte je zároveň prostředkem výchovného působení. Je důležité využít jakýkoliv zdroj poznatků, zájmů a činností, jichž může dítě využít a které jeho úsilí podpoří. Proto je důležité, aby život dětí byl obohacován i mimo školu stimulačními a motivačními podněty. Ke splnění tohoto nároku může právě dětský domov přispívat různým způsobem a různými formami.

Vzdělávací činnost v dětském domově zasahuje do všech oblastí výchovného působení. Objevuje se v pracovní činnosti, při exkurzích a vycházkách, při práci na projektu, při využívání kulturních zařízení nebo při práci v kroužku. Pracovní výchova v dnešním výchově vzdělávacím systému, umožňuje získat patřičné dovednosti i návyky, podněcuje zvědavost dětí, dává jim možnost tvořivé aplikace, učí je chápat teoretické i praktické souvislosti problémů.

Skutečný domov dítěte je domovem bez jakékoliv potřeby to navenek deklarovat. Přesto dítě, které vyrůstá v domově rodinného typu, má problém zapojit se do samostatného reálného života. Nemá možnost se vrátit domů, pokud nezvládne první kroky samostatnosti. Proto se systém snaží je připravit na jejich samostatný život aspoň základními znalostmi a připraveností. V tomto učení samostatnosti jim napomáhají i různé typy nadací, které se snaží tyto děti něco do života něco naučit. Spolupracují se všemi dětskými domovy, které jsou ochotné se zapojit do jejich projektů a spolupracovat s nimi. Výchovný proces u dětí v dětských domovech je nutné hodnotit průběžně, protože se některé výchovné výsledky projevují dříve, jiné později, mnohé své plody přinesou až v dospělosti.

Vychovatelé jsou vlastně náhradní rodiče a děti jsou jako sourozenci. Transformace dětského domova se realizuje i v Dětském městečku Zlatovce – mění se na rodinný tip.

V rámci transformace dětských domovů na zařízení „rodinného typu“ se v Dětském městečku Zlatovce paradoxně realizovala jeho demontáž. Z modelu, který byl založen na manželském páru bydlícím spolu s dětmi v domě a byl doplněn servisem, se vytvořily samostatné skupiny, každá s pěti zaměstnanci, kteří docházejí do práce.

Každá rodinná buňka má svůj kompletní byt s kuchyní, obývacím pokojem, dětskými pokojíčky. (Škoviera, 2007)

1.3.3 Co je posláním vychovatele?

Co je posláním vychovatele? Vychovatel je člověk, který do zařízení dochází podle svého rozpisu směn a plní si svoji náplň práce. Snaží se dětem předat veškeré znalosti a vědomosti, které by jim mohli pomoci jednou v jejich vlastním životě. Je to člověk, který rozumí tomu, co se děje v dítěti. Přesto je každý vychovatel jiná individualita, a proto se v jeho poslání odráží nejen profesionalita, ale i charakter.

V průběhu každodenního života dětí v dětského domova jsou vždy určité činnosti, které kladou na děti určité požadavky. Kolektiv spojuje účelný a uvážený systém práv a povinností každého člena, vzájemné vztahy a postoje, společný výchovný režim a program práce.

Výchovná práce v dětských domovech vyžaduje samostatný a tvořivý přístup, osobní iniciativu i vlastní náměty a nápady spojené s kritičností a neustálým zlepšováním výchovných výsledků. Pedagogická práce v dětských domovech je však velmi náročná i po splnění nejdůležitějších požadavků na teorii. Na vychovatele jsou kladeny vysoké nároky, které jsou kladeny na pedagogické pracovníky v dětských domovech. Jestliže dětské domovy, nebudou obsazovány kvalifikovanými a kvalitními pedagogy, mohl by výchovný proces zaznamenat nežádoucí výsledky, které by vedly k neustálým nářkům a stížnostem. Vychovatel je člověk, který chce realizovat své vize, nechce pouze mechanicky vykonávat plány a pokyny jiných lidí. Snaží se dávat přednost tvořivým činnostem. Vychovatelé v dětském domově rodinného typu mají univerzální využití. Vychovatel v dětských domovech nesupluje rodiče. Jeho poslání je spojené s organizací skupinového života, kde by měly být vyváženy skupinové ale i individuální zájmy dětí, ale také přijetí dítěte s jeho individuálními životními traumaty. Vychovatel pomáhá nejen během vyrovnání se s minulostí, ale provází dítě i při řešení jeho aktuálních problémů a pomáhá mu i při hledání východisek do budoucnosti. Vychovatel se musí pokusit rozkódovat, co se děje v dítěti, co se děje ve výchovné skupině. Vychovatelé by se měli neustále vydělávat, protože pak je pro ně jednoduché analyzovat situaci a dynamicky na ni reagovat. Je připravený vytvořit kompaktní celek jeho odborné a lidské autority, dokáže vybudovat jedinečné vazby s dítětem. Vychovatel je zodpovědný za své úspěchy a neúspěchy, své nezdary nepřesouvá na jiné, pohybuje se v osobním, v intimním prostoru dítěte.

Vychovatel by měl umět vnímat procesy, které se dějí v dítěti a pokud jim porozumí, tak cíleně a kompetentně může dítě provázet jeho životem.

Chování jedince je v každém okamžiku složitou výslednicí všech, uvedeným způsobem získaných a rozvíjených kvalit. V chování jedince se promítají jeho vědomosti, uplatňují se v něm jeho dovednosti, návyky a schopnosti, usměrňují ho jeho postoje, názory a přesvědčení, stimulují se jeho zájmy a potřeby, odráží se v něm celý charakterový profil jedince. Jakmile při výchově zanedbáme jednu z uvedených kvalit, může být výsledek naší výchovně-vzdělávací činnosti jednostranný a pedagog jim může být i překvapený a zaskočený. Není pochyb, že na začátku naší práce stojí vědomosti pečlivě vybrané, logicky uspořádané a přitažlivě prezentované. Další činnost je nemyslitelné bez kvalitních dovedností a návyků. Další rozvoj vychovávaného jedince v mnohém závisí na jeho rozvinutých schopnostech. Konečné chování jedince je však determinováno především jeho postoji ke skutečnosti, jeho zájmy a potřebami. Pokud nedokážeme výchovně-vzdělávací proces dostat do uvedené roviny, tak nám tento proces dostat do uvedené roviny, tak nám tento proces nedává záruku úspěšného a očekávaného chování jedince.

Ve všeobecnosti můžeme konstatovat, že každá pedagogická činnost má svoje cíle vzdělávací a cíle výchovné. Vždy rozvíjí na jedné straně vědomosti, dovednosti, návyky a schopnosti, a na druhé straně stimuluje postoje ke skutečnosti, zájmy a potřeby a tak přispívá k utváření charakteru a k navozování adekvátního chování vychovávaného jedince. Harmonická proporce mezi vzděláváním a výchovou je jedním z kritérií hodnocení pedagogické činnosti ve škole, v mimoškolních aktivitách a též v rodině. Přeceňování jedné stránky a nedoceňování druhé stránky snižuje účinnost a efektivnost výchovně-vzdělávacího procesu. Úsilí o mnohostrannost z hlediska kvalit, které u vychovávaného jedince rozvíjíme, je jednou z aktuálních úloh moderní pedagogiky.

(Bajtoš, Honzíková, 2007)

1.3.4 Dětský domov „ Dolní Počernice“

Dětský domov a Školní jídelna Dolní Počernice je příspěvkovou organizací Hlavního města Prahy. Dětský domov zastupuje ředitel a jeho dvě vedoucí pedagogů. Dalších 36 pedagogů se stará o děti za pomoci uklízečky, správkyňe budov a sociální pracovnice.

Struktura rodinných skupin je rozdělena na 5 žijících v areálu záměčku v Dolních Počernicích, další 4 v bytech na Černém Mostě.

Dětský domov má tři hlavní směry:

- a) Snaha vrátit děti do rodin
- b) Pomoci jim zažít příjemnější dětství
- c) Připravit je co nejlépe do samostatného života.

Cíle dětského domova:

- a) Na prvním místě je snaha pomoci dětem k návratu do původní biologické rodiny, nebo najít náhradní rodinu. K adopci musí být dítě volné a vhodné. V případě pěstounské péče není potřeba souhlasu rodiče, i přesto je však problém najít pěstouny pro starší děti.
- b) Druhým důležitým úkolem je připravit děti na život. Rodinná skupina se stará sama o sebe, dostane finanční prostředky na provoz a stravu. Vše je na dětech a vychovatelích – od nákupu potravin a potřeb pro rodinku, přes vyřízení si dokladů, uvaření a pravidelného úklidu.
- c) Třetím úkolem je dopřát dětem zážitky. Pro jejich zdravé sebevědomí jsou vzpomínky a motivace moc důležité. Navštěvujeme kina a divadla, sportovní zápasy, pořádáme vlastní diskotéky a sportovní akce, kde děti aktivně zapojujeme do samostatné přípravy.

Dětský domov Dolní Počernice se zabývá i charitativní pomocí. Rozšířením dětského domova vznikla i nutnost finančních prostředků na přirozené potřeby dětí, aby nebyly ochuzeny o letní tábory a hlavně na podporu programu „*Lépe připraven do života*“.

a) Sponzorování dítěte – získané prostředky jsou využívány zejména na školní potřeby. Každé dítě má také svůj účet, na který můžete přispět. Tyto finance se zde šetří až do odchodu daného dítěte do života.

b) Sponzorování domova - pravidelně zajišťujeme zimní a letní pobyty dětí. Uvítáme jakoukoliv pomoc a nabídku. Materiální vylepšení domova a příspěvky na sportovní nebo kulturní akce, které pořádáme, jsou pro nás stejně důležité. Děti mají pocit plnohodnotnosti, mají motivaci a krásné vzpomínky.

c) hostitelská (či pěstounská) péče - u dětí, které mají objektivně nižší šance na pěstounskou péči, podporujeme hostitelskou péči, tzn. možnost nahlédnutí do rodiny a najít nové přátele.

Program „ Lépe připraven do života“.

Posláním programu je kompenzace negativních zkušeností dětí z minulosti a jejich zanedbání, posílení jejich sociálních a osobnostních kompetencí prostřednictvím cíleného osobnostně sociálního výcviku, rozvojem kvality každodenní práce na rodinných skupinách, doplněním praktických informací do života, tréninku samostatného života mimo ústavní zařízení a podpory volnočasových aktivit.

Trénink a podpora samostatného života využívá kapacity cvičných a startovacích bytových jednotek. Důsledkem rozvoje osobnosti klienta je prevence selhání klientů zapojení se do společnosti po odchodu z DD.

Cílem projektu je komplexní rozvoj osobnosti dětí a dospívajících žijících v dětském domově.

Jak fungují rodinky?

V rodince žije 6 – 8 dětí a 4 vychovatelé. Rodinka funguje na principu rodinné výchovy, bohužel velký rozdíl je v tom, že v rodině fungují máma, táta a děti v tomto typu zařízení funkci matky a otce mají na starost vychovatelé (středové) a vychovatelky (tety). Každá rodinka má svůj kompletní byt s kuchyní, obývacím pokojem, dětskými pokojíky a dalším příslušenstvím. Děti ve svých pokojíčkách spí po dvou, každý má svůj psací stůl a skříň.

Rodinka si sama nakupuje, vaří, hlídá finance. Vychovatelé a děti si vše sami zabezpečují. Tak jako doma v rodině. Děti si v rodince plní své školní a domácí povinnosti, navštěvují zájmové kroužky, jezdí na společné dovolené, na tábory, do lázní. Společně si plánují jídelníček, výlety, slaví narozeniny, vánoce. (viz foto č. 1) Zaměstnání dětí je velmi rozmanité a mnohotvárné, zasahuje prakticky nejrozličnější oblasti každodenního života. Vychovatelé na rodince mají individuální přístup ke každému dítěti. Na rodince se dítě přizpůsobuje podle svého temperamentu, podle stupně vývoje své osobnosti, někdy to jde snáze, nebo obtížněji jsou kladeny nároky na jeho sebeovládání. Vychovatelé na rodince píší týdenní, měsíční plány, kde se zabývají mravní, estetickou, pracovní, tělesnou a rozumovou výchovou. Dále píší plán rozvoje osobnosti dítěte, kde řeší vztah k autoritě, k vrstevníkům, sebevědomí, volní vlastnosti, hygienické návyky, zvládání konfliktů, školní práce, specifické problémy, vztah k rodině a zájmová činnost. Další úkoly, potřeby, problémy společně řeší v tzv. sešitě rodinky, telefonicky, emailem.

Příprava oslav Vánoc v rodinkách

Vánoce v dětském domově se začínají připravovat v polovině října, kdy si děti napíší přání. Potom se přání zpracují a připraví se pro Strom splněných přání v Europarku a v rádiu Kiss.

Hlavní příprava začíná při první adventní neděli. Nejen, že se zapálí první svíčka na adventním věnci, ale začíná se péct, uklízí se a připravuje se výzdoba. Také začínají akce.

Každá rodinná skupina se připravuje samostatně. Na rodinné skupině žije 6 – 8 dětí a střídají se u nich 4 pedagogové – vychovatelé. (viz foto č. 2)

Letos akce odstartovala prodejní výstava výrobků dětí v Jesenicích u Prahy a to 1. 12. 2013. Druhý den byly děti v Cinestar Smíchov na filmu Kocour v botách a přišel i Mikuláš, anděl a čerti. O víkendu probíhaly netradiční Vánoce v naší obci. Zde přinesli dárci první dárky. Ty dali Ježíškovi v živém Betlémě, ale pak byly dárky předány nám. I zde probíhala prodejní výstava. V neděli pak děti byly ještě v divadle Minor a odpoledne na Mikuláši v hotelu Ibis. 10. 12. pořádáme Předvánoční běh. 12. půjdeme na Hrad na akci s kulturním programem a tombolou. 17. 12. nás čeká bruslení v Inchebě a odpoledne přejdeme na velký koncert Radost dětem. V neděli je Slavnostní vyhlášení

Dětského Domov cupu 2011 a koncert Heleny Vondráčkové v Lucerně.

Naše hlavní Vánoce budou 20. 12, kdy pro drobné dárce budeme otevřeni od 14:00 do 15:30. Pak se již na rodinkách sejdou děti a vychovatelé u stolu a za zvuku koled se pustíme do Štědrovečerní večeře. Někdo si dá rybu, jiný řízek, ale bramborový salát všichni. Nechybí ovoce a cukroví. Předáme si dárky a popřejeme si. Dostaneme dárky od domova a od drobných dárců (každý celkem 2 – 3 dárky) + od kamarádů. V letošním roce ještě vyrazíme na Spartánského ježíška. Na ten nás zve každoročně hokejový klub. Ve středu 21. 12. většina z nás vystoupí na akademii v ZŠ Dolní Počernice. Také se přivezou dárky z Kiss a Europarku. Ty si někdo odnese domů a někdo je dostane v domově 24. 12., tedy na Štědrý den je rozbalíme, ale každý jinde. A to protože 22. a 23. 12. většina z nás půjde domů, k babičkám, hostitelům apod. Z 55 dětí nás v domově zůstane na svátky okolo 20.

<http://www.domovpocernice.cz/co-se-jinam-neveslo/>

1.4 Nadace Terezy Maxové

Pro svou práci jsem si vybrala projekt „*Život rozkvétá v Tvých rukou*“, který pořádá Nadace Terezy Maxové. V tomto projektu se děti učí jak prodat a ohodnotit svou práci.

Nadace Terezy Maxové byla založena slavnou českou topmodelkou 22. ledna 1997 s cílem všestranné podpory pomoci opuštěným dětem. Pod svým patronátem má více než 200 kojeneckých ústavů a dětských domovů v České republice.

Patří k etablovaným profesionálním subjektům českého neziskového sektoru. Od roku 1999 je aktivním členem prestižní asociace nadací, Fóra dárců. Podle výzkumů veřejného mínění, které v roce 2002 pro Nadaci zdarma připravila agentura McCann Eriscon Pratur, se těší 97% důvěryhodnosti veřejnosti.

V roce 2001 získala Nadace Terezy Maxové významnou důvěru státu, který jí do nadačního jmění svěřil 22.000.000,- Kč z tzv. Nadačního investičního fondu.

Základní princip pomoci, na nějž klade nadace prioritní důraz je jednoduchá formulace – konkrétní dítě – konkrétní potřeba – konkrétní dárci. Konkrétnost, transparentnost, adresnost a efektivita jsou pak základní parametry její charitativní činnosti.

O své rozsáhlé činnosti pravidelně komunikuje s médii a to jak prostřednictvím patronky nadace, paní Terezy Maxové, tak i projektů a akcí, které pořádá.

Nadace má v současné době 3 profesionální zaměstnance a nespočet dobrovolníků či přátel, rekrutující se z řad předních odborníků, podnikatelů, partnerů a všech zájemců o bezplatnou podporu a pomoc jejich aktivit.

Nejčastěji podporovanými oblastmi v této kategorii jsou vzdělávací aktivity a projekty spojené s rozvojem talentů, zájmů, zálib, koníčků či budoucích profesí dětí bez rodičů. Nadace Terezy Maxové tuto podporu zastřešuje internetovým projektem „*Dejme šanci dětem*“, který je speciálně adresné podpoře jednotlivých dětí, jejich vzdělání a rozvoji určen.

Mimo výše uvedený projekt jsou jednotlivé děti a jejich potřeby podporovány standardním grantovým řízením. Ročně nadace přerozdělí přibližně 16.000.000,- Kč, což představuje 880 příspěvků dětem.

Nadace Terezy Maxové vítá spolupráci s ostatními neziskovými organizacemi a významně podporuje jejich nejrůznější smysluplné projekty a aktivity. Projekty jsou vzorkem aktivit, které Nadace Terezy Maxové pro opuštěné děti dělá.

1.4.1 Projekt „Život rozkvétá v Tvých rukou“

Projekt „*Život rozkvétá v Tvých rukou*“ má předat dětem z dětských domovů hravou formou zkušeností ze světa podnikání. Tím, že rozvíjí u dětí chuť pracovat, přemýšlet a tvořit, jim pomáhá v přípravě na samostatný život a při hledání svého místa ve společnosti.

Děti ve věku deset až osmnáct let se zúčastní víkendového školení, které představí jednoduché činnosti k naplnění jejich „podnikatelských“ záměrů. Doví se zde o dělbu práce, týmové spolupráci, tvorbě rozpočtů, propagaci, umění prodeje nebo stanovování ceny výrobků. Školení má u dětí obrovský úspěch, protože jim umožňuje vyzkoušet jejich dovednosti v praxi. Dětské týmy následně získají granty ve výši 10 000 Kč na nákup všech potřebných věcí k tvorbě jejich produktů. Těmi jsou například hrnečky, ubrousky perníčky, šperky nebo výrobky ze dřeva skla a dalších dostupných materiálů.

Svá díla mohou děti nabídnout veřejnosti k prodeji v rámci „Jarmarků pro šikovné ručičky“. Ty probíhají formou soutěže v Olomouci a Plzni. Vítězové regionálních kol pak postupují do celostátního klání v Praze. Odborná komise složená z řad partnerů a pracovníků nadace Terezy Maxové hodnotí dětskou kreativitu, stejně jako umění a kulturu prodeje. V rámci cen sympatie hlasuje i veřejnost. Vítězné dětské týmy jsou veřejně odměněny poslední zářijový den na slavnostní akci za účasti Terezy Maxové.

Proč projekt „*Život rozkvétá v Tvých rukou*“ vznikl? Problémy, se kterými se běžně setkávají děti vyrůstající v dětském domově, připravující se na samostatný život, se dají heslovitě shrnout do následujících pocitů:

.... Cítím, že nikam nepatřím!

.... Cítím, že se v sobě nevyznám!

.... Cítím, že nevím, co chci a co mohu očekávat!

.... Cítím, že mi nikdo ne vysvětlí kontrast mezi mou minulostí, přítomností a budoucností!

Přidáme-li k těmto pocitům nabytý handicap výchovy a individuální péče, pak můžeme strachy a problémy rozšířit o mnohé další, nezám, apatie, nesamostatnost, lhostejnost, absence vzorů, automatické očekávání s nataženou dlaní, ale co je nejvážnější neschopnost nalézt své místo ve společnosti, především pak pro svou pracovní motivaci.

1.4.2 Co se v projektu děti naučí?

Projekt „*Život rozkvétá v Tvých rukou*“ má připravit podmínky, které by přispěly alespoň k částečnému odstranění výše zmíněného problému a napomohly k profesní integraci ve společnosti. Současně však rozvíjet talent, nadání či chuť tvořit, a to jak určitou hodnotu materiální, tak myšlenkovou. Dále napomoci všestrannému tvůrčímu rozvoji prostřednictvím motivace, školení a zajištění optimálních podmínek pro dítě a jeho budoucí profesi.

Vhodné složení týmu je zásadní podmínkou kvalitního fungování a spolupráce dětí na projektu. Co ovlivňuje fungování týmu? Fungování týmu ovlivňuje velikost skupiny. Požadavek malé skupiny vyplývá především z potřeby efektivní spolupráce. Členové týmu se musí vzájemně znát, musí vědět, co lze od koho očekávat. Každý člen týmu musí mít dostatek prostoru pro aktivní účast v diskusi a pro uplatnění svých názorů a vlastních zkušeností.

Týmová spolupráce, moderní a efektivní princip spolupráce v malých skupinách. Princip, který pro svou pružnost a dynamičnost nalézá častěji uplatnění i v managementu významných světových firem. Slovo tým je dnes velice populární, v řadě firem působí až jako zaklínadlo. Ukázalo se totiž, že tento přístup zvyšuje motivaci a využívá beze zbytku jejich tvůrčí potencial. A co, víc díky vhodnému doplňování členů, vzájemné inspiraci a rozvíjení myšlenek dosahuje tým vyšších výsledků, než by byl prostý součet vkladů. V týmu zkrátka platí, že jedna plus jedna je více než dvě.

Větší počet členů týmu výrazně prodlužuje jakýkoli tvůrčí rozhodovací proces a při uplatnění metody konsenzuálního rozhodování bývají pak cesty k řešení nekonečné. To vede ke ztrátě pozornosti a k vyprchání zájmu jednotlivých členů a skupinový problém. Je-li pro řešení některých projektů nezbytná spolupráce většího počtu lidí, je vhodné rozdělit je do více vzájemně provázaných týmů.

Vhodné složení je zásadní podmínkou kvalitního fungování každého týmu.

Týmová role je chápána relativně stálý způsob chování a osobního přínosu každého člena pro fungování týmu. Je především určována osobnostní charakteristikou a mírně ovlivňována konkrétní situací a obsazením rolí v tom kterém týmu.

Nezbytné je pro samotnou praxi, aby v každém týmu byli přítomni různě orientovaní lidé, kteří se budou vzájemně doplňovat. Týmových rolí existuje celá řada modelů. Například: režisérský typ, posouvající dění dopředu a dávající věcem jasný řád, jako aktivní „schránil“, zajišťující přísun nových informací a kontaktů, puntičkářský „rejpal“, který odhalí i jemné nedostatky řešení, tvořivý „chrlič“, uvážlivý „koordinátor“, starostlivý „hasič“ krizí a tvůrce vstřícné atmosféry, neúnavný „tahoun“ i zodpovědný a precizní „dotahovač“, dávající výsledkům konečný tvar. Kompletní pokrytí spektra rolí je pro dobrý chod týmu nezbytný.

Důvěra v pracovních týmech vychází především z přesvědčení, že kolega má stejný zájem jako já na naplnění společného cíle a je schopen a ochoten pro jeho dosažení vynaložit potřebné úsilí.

Dále ji vytváří vzájemné lidské poznání, úcta a respekt. Dnes a denně je prověřována konkrétními skutky. I malý „faul“ může vést ke ztrátě důvěry. Její znovuoobnovení je záležitost velmi pracná a zdlouhavá. Přitom důvěra je základem pro naplnění další naprosto nezbytné podmínky dobrého fungování týmu, totiž čisté, přímé, otevřené a jednoznačné komunikace.

Komunikace - rovnoprávné postavení členů týmu vyžaduje i všeobecný přístup k nezkrasleným informacím. Vzájemná otevřená výměna informací, sdílení nových myšlenek a jejich společné rozvíjení, to jsou nenahraditelná pozitiva týmového přístupu. Naopak zamlčování významných skutečností či partikulární domluvy vedou velice rychle k rozpadu atmosféry vzájemné důvěry a ze spolupráce může vznikat soupeření či v extrémní poloze boj. Proto je důležité budování atmosféry vzájemné důvěry, ale i optimálních mechanismů, výměna informací. Jiný problém může vznikat z legitimní snahy optimalizovat vnitřní komunikaci v týmu. Většinou členové týmu hledají společný jazyk, který umožňuje, aby se mezi sebou domluvili i lidé s jiným vzděláním či specializací. Po určité době se objevuje varianta týmového „metajazyka“, který je verbální i neverbální a rozumí mu většinou jen lidé, kteří do týmu patří. Leckdy stačí gesto a všichni vědí, o co se jedná, zdánlivě nevinná narážka může mít silný metaforický význam.

Zde hrozí velké nebezpečí, že tým, který má tendenci vnímat sám sebe jako něco lepšího, než je jeho okolí, či dokonce cosi výlučného, upevňuje pomocí týmového jazyka svoji izolaci. Tato izolace je pak závažnou překážkou v komunikaci s okolím i těžkou překážkou vstupu nových členů do týmu. Nutnost vnitřního ztotožnění jednotlivých členů se skupinovým cílem jsme již zdůraznili. Aby se tak skutečně stalo, musí být cíl smysluplný, pro všechny srozumitelný a přiměřený. Představme si horolezce, kterého budeme lákat na vycházku na horu Říp, asi neuspějeme. Platí totiž, že příliš náročné nereálné cíle jsou stejně demotivující jako triviální úkoly neposkytující potřebnou míru seberealizace.

Chce-li však tým uspět, musí se umět s problémem důstojně vypořádat. Stále si připomínejme, že cílem diskuse není zvítězit jeden nad druhým. Cílem je společná domluva a nalezení optimálního řešení. Oponent by neměl být sokem, ale partnerem na této společné cestě.

Schopnost reflexe, poučení z vlastní zkušenosti. Doba je hektická, pádíme z jedné akce do druhé, od jednoho projektu k druhému. Hodnocení musí být otevřené. Umět poukázat na věci nedokonalé, na chyby a nedostatky, analyzovat jejich příčiny a vytvořit nové plány již bez těchto chyb.

1.4.3 Individuální komunikační dovednosti

Individuální komunikační dovednosti – asertivita. Asertivita - její techniky učí spontánním reakcím, přiměřenému projevu emocí, umění dát najevo svá přání a požadavky. Asertivita by se dala přeložit jako sebezprosažení. Asertivní jednání není ani agresivní, kdy jednáme na úkor druhých, ani pasivní, kdy své potřeby potlačujeme.

Kvalitním, efektivně fungujícím se tým nestává okamžikem svého vzniku. Vždyť je třeba určité doby zrání vyplněné vzájemným poznáváním a lidským sbližováním, budováním neformálních vztahů, hledáním optimálních forem komunikace. Díky dobrým mezilidským vztahům postaveným na důvěře mají členové týmu potřebu vzájemné pracovní i lidské podpory. Úspěchy a radost jsou sdíleny, což umocňuje intenzitu jejich prožívání a zpětně posiluje sounáležitost celého týmu.

Kvalitním, efektivně fungujícím se tým nestává okamžikem svého vzniku. Vždyť je třeba určité doby zrání vyplněné vzájemným poznáváním a lidským

sblíživáním, budováním neformálních vztahů, hledáním optimálních forem komunikace.

Díky dobrým mezilidským vztahům postaveným na důvěře mají členové týmu potřebu vzájemné pracovní i lidské podpory. Úspěchy a radost jsou sdíleny, což umocňuje intenzitu jejich prožívání a zpětně posiluje sounáležitost celého týmu.

Některé asertivní techniky:

- Technika přeskakující gramodesky
- Umění požádat druhé o laskavost
- Technika otevřených dveří.

Technika „*otevřených dveří*“, se používá, pokud vás někdo kritizuje a chce se např. v konfliktu odreagovat ze špatné nálady. Jak na to? Kritizující jakoby chtěl vyrazit zavřené dveře, ale v akci zjistí, že dveře jsou dokořán. Kritizovaný totiž neodpovídá odvetnou kritikou či sebeobranou, souhlasí s každou pravdou či jen pravděpodobností, kterou kritizující vysloví. Nevýhodou techniky je, že kritizující se snadno může naštvat.

1.4.4 Pojem projekt

Jedná se o moderní metodu výuky, která obsahuje prožitkové aktivity zaměřené na kooperativu a spolupráci. Prostřednictvím této metody se děti a vychovatelé učí pracovat jinak. Jestliže má být projekt přitažlivý pro obě strany, musí být dobře připraven. Projekty u dětí podněcují kreativní myšlení, motivují a aktivizují zájem dětí. Projekty posilují týmovou práci dětí a role vychovatele se mění na roli koordinátora, který sleduje dění a navrhuje různé způsoby řešení.

Postup při tvoření projektu:

- Volba tématu.
- Rozdělení témat.
- Zajištění materiálu, pomůcek, motivace.
- Práce na projektu
- Prezentace a zhodnocení projektu.

2. Praktická část

2.1 Projekt: „Život rozkvétá v Tvých rukou“

Anotace: Cíl projektu je hravou a poznávací formou předat dětem zkušenosti ze světa podnikání, dát jim možnost tvořit a získat dovednosti, které dožijísta použijí v samostatném životě mimo dětský domov.

Projekt jedná se o moderní metodu výuky, která obsahuje prožitkové aktivity zaměřené na kooperativu a spolupráci. Prostřednictvím této metody se děti a vychovatelé učí pracovat jinak. Jestliže má být projekt přitažlivý pro obě strany, musí být dobře připraven. Projekty u dětí podněcují kreativní myšlení, motivují a aktivizují zájem dětí. Projekty posilují týmovou práci dětí a role vychovatele se mění na roli koordinátora, který sleduje dění a navrhuje různé způsoby řešení.

Postup při tvoření projektu:

- Volba tématu.
- Rozdělení témat.
- Zajištění materiálu, pomůcek, motivace.
- Práce na projektu
- Prezentace a zhodnocení projektu.

Průběh celého projektu důležité termíny a úkoly.

Duben:

Začátek dubna podpis smluv o nadačním příspěvku a převod financí do DD
Školení pro regiony

Květen:

Výroba výrobků v DD

Příprava výzdoby stánků a prezentace DD pro účely jarmarků

Červen:

Regionální Jarmark pro šikovné ručičky

Doložení prezentace

Červenec:

Vyhlášení výsledků regionálních Jarmarků – Inko o domovech, které postupují do celostátního kola v Praze.

Září:

Celostátní Jarmark pro šikovné ručičky Praha

Zúčtování nadačních příspěvků: domovy, které se zúčastní i celostátního Jarmarku.

Konec září vyhlášení vítězů projektu v Praze

Říjen – listopad:

OPS při NTM – kontrola vyúčtování DD, kompletace fotek, příprava filmu, zprávy pro partnery projektu

Prosinec:

Dokonce roku každý zúčastněný domov získá krátký film a fotodokumentaci ze všech jarmarků.

Průběh hlavních fází projektu:

Projekt má tři hlavní fáze. V první fázi jsou osloveny dětské domovy v ČR s konkrétní nabídkou účasti v projektu. Ty domovy, které se do projektu přihlásí, pošlou svůj podnikatelský záměr a pak následně projdou školením, kde se seznámí s principy týmové práce, prodeje a propagace. Druhá realizační fáze, probíhá v jednotlivých dětských domovech, kde děti vyrábějí nejrůznější výrobky ze dřeva, skla, keramiky, pedigu, korálků a připravují se na jednotlivé soutěžní jarmarky, které byly nazvány „Jarmarky pro šikovné ručičky“. Třetí finální část projektu, je nejprve regionální a ti nejlepší se zúčastní celostátního jarmarku.

Tři hlavní části projektu:

V první části projektu jsou osloveny dětské domovy v ČR s konkrétní nabídkou účasti projektu. S každým domovem je sepsána smlouva o podmínkách čerpání grantu. Ty domovy, které se do projektu přihlásí, pošlou svůj podnikatelský záměr a pak projdou školením, kde se seznámí s principy týmové práce, prodeje a propagace. Grant je určen pro úhradu nákladů na dopravu, na školení a trhy. Každému domovu je po podepsání smlouvy poskytnut grant, který domov vyúčtuje nejpozději do daného termínu. Domov musí dodat kopie účetních dokladů a souhrnný seznam výdajů podepsaných odpovědnou osobou a dodá zpětnou vazbu. Školení se účastní vždy dvě děti z každého domova plus doprovod. Obsahem školení je pomocí her seznámit děti s týmovou spoluprací, prodejními dovednostmi, výzdobou stánků, stanovení cen.

V druhé části projektu se děti zapojují do realizační fáze. V realizační fázi děti vyrábějí nejrůznější výrobky a připravují se na jednotlivé soutěžní jarmarky. Dále si musí promyslet výzdobu stánku a propagační akce stánku. Počet výrobků a sortiment není předem stanoven.

Domovy si musí sami zajistit jaká je poptávka na trhu. Každý domov má svou nabídku jinou, ceny výrobků jsou odvislé od nákladů na jednotlivé výrobky. Jelikož na materiál na tvorbu výrobků získávají příspěvek, nemusí se u stanovení ceny výrobku striktně držet nákladů na jeho tvorbu. Důležitou součástí výrobku je obal, který je označen logem a kontaktní adresou domova.

Ve třetí části projektu se domovy dostávají do finále, nejprve jsou regionální jarmarky a ti nejlepší se zúčastní celostátního jarmarku. Stánky pro prodej a občerstvení zajišťuje nadace. Peníze za prodej výrobků případnou jednotlivým domovům darem a jsou zúčtovány přímo na jednotlivých jarmarcích. V této části projektu jsou vybrány čtyři nejlepší domovy, které dostanou zajímavé finanční ceny. Přesné instrukce jsou potvrzeny emailem. Podmínkou pro postup do celostátního kola je aktivní komunikace projektu, tj. kontaktování regionálních médií či jiné informování veřejnosti o projektu. Dalším hodnotícím kritériem je nejlepší reklamní slogan, který je viditelně umístěn na stánku. Dále je kladen důraz na prodejce.

Nadace Terezy Maxové dětem se po několika letech začala zaměřovat na pomoc dětem, které odcházejí z dětských domovů a potřebují pomocný odrazový můstek. Tereza Maxová se maximálně se svým týmem podílí na pomoci dětem z dětských domovů.

Po ukončení činnosti v projektu „Život rozkvétá v Tvých rukou“ se hlavní tvář nadace – Tereza Maxová, přeorientovala na činnost v Nadaci Táta a Máma a Eng Bank fondu nadace Terezy Maxové, Nadace Terezy Maxové dětem.

2.2 Nadace Terezy Maxové dětem

Cílem projektu Nadace Terezy Maxové dětem je snížení počtu dětí vyrůstajících v ústavní výchově a také kompenzace nedostatků ústavní péče u dětí, které nemohou vyrůstat v rodině. Projekt je určen všem, kdo poskytují účinnou a efektivní podporu opuštěným a znevýhodněným dětem. Cílovými příjemci mohou být - neziskové organizace, kojenecké ústavy, dětské domovy, diagnostické ústavy, děti v ústavní výchově a v pěstounské péči.

Posláním nadace je umožnit každému dítěti zdravý a bezpečný život v rodinném prostředí.

V České republice je však stále 24 000 dětí odkázáno na ústavní výchovu. Jednoznačným cílem nadace je proto snížení počtu dětí v ústavech, a to prostřednictvím tří směrů pomoci, jimiž jsou:

- Prevence nežádoucího odebrání dítěte z rodinného prostředí. Nadace v dané oblasti podporuje např. terénní práce, asistenční a konzultační služby pro rodiny v krizi, nejrůznější terapie, snaží se o změnu systému, atp.
- Podpora náhradního rodičovství. Tento směr spočívá zejména v podpoře rozšíření všech forem náhradní rodinné péče a profesionalizace pěstounské péče.
- Kompenzace nedostatků ústavní péče je oblast úzce spojená s podporou dětí vyrůstajících v kojeneckých ústavech a dětských domovech. V této oblasti je především podporováno vzdělání, všestranný rozvoj a také snaha dopřát těmto dětem rovné příležitosti k zapojení se do samostatného života po opuštění ústavní péče.

<http://www.darcovskasms.cz/projekt-798/nadace-terezy-maxove-detem.html>

2.3 Projekt: Spolu dětem a nadační fond Albert

Projekt Jarmarky s Albertem, který organizuje a realizuje obecně prospěšná společnost „**Spolu dětem ve spolupráci s Nadačním fondem Albert**“. V rámci jarmarku nesmí dětské domovy zapomenout slogan, který musí být na stánku dostatečně viditelný. Nezapomenout na další propagaci dětského domova jako jsou vizitky, propagační tašky, sáčky, které podávají informace o domově. Informace o jarmarcích jsou na webových i facebookových stránkách, v médiích s pozvánkou na Jarmarky. Domovy se včas dozvědí místo a den prodeje. Počáteční příspěvek je 5 000 Kč. Vychovatelé i děti jsou proškoleni, jak částku 5 000 Kč mohou využít a jak jí potom vyúčtují. Vychovatelé zasílají vyúčtování a fotografie z akce pro další propagaci z projektu. Z fotografií zaměstnanci nadačního fondu vybírají „nejlepší“ slogan, „nejlepší“ stánek. Třetího vítěze vybírají dobrovolníci.

V rámci tohoto projektu jsou u dětí rozvíjeny osobností sociální cíle.

- Spolupráce mezi jednotlivými členy.
- Rozvoj komunikace.
- Rozvoj samostatnosti.
- Využití volného času.

Cíle související s klíčovými kompetencemi průřezových témat:

Kompetence komunikativní:

- Umožnit dětem formulovat své myšlenky a nápady.
- vést děti ke schopnosti využít získané komunikativní dovednosti.
- Umožnit dětem vytvářet si pozitivní představu o sobě samém.

Kompetence k řešení problému:

- Promyslet a naplánovat řešení problému.
- Rozpoznat a vyřešit problém.

Kompetence pracovní:

- Spoluvytvářet pravidla.
- Dodržovat pravidla a zásady bezpečnosti při pracovní činnosti.

Kompetence sociální a personální:

- Vést děti k přijímání zodpovědnosti plnění svěřených úkolů.
- Vést děti a umožnit dětem dodržování stanovených pravidel.

Kompetence naplnění volného času:

- Účelně organizovat, využívat a řídit volný čas.
- Umožnit dětem pravidelně rozvíjet své zájmy, záliby a nadání.

Při realizaci projektu, je vidět velký rozdíl mezi dětmi, které se již zúčastnily projektu a které se do projektu zapojily poprvé. Účastníci projektu získali nové zkušenosti ve finanční gramotnosti, ale i prohloubili své dovednosti a nápaditost. Vytvořili si prostor pro vstřícnost a toleranci. Podpořila se kreativita jedince a skupiny.

2.4 Projektové dny a práce v nich

Projekty u dětí podněcují kreativní myšlení, rozvíjejí jejich fantazii, aktivizují je. V projektech vychovatelé u dětí podporují týmovou práci a spolupráci starších a mladších dětí, společně mohou koordinovat postupy a způsoby řešení. Vychovatel při své práci s dětmi využívá motivace, protože motivace ovlivňuje velmi podstatně průběh poznávacích procesů. Pracovní činnost, by měla být vždy vhodná pro plnění zvolených cílů a úkolů. Při výběru pracovních činností by se měl vychovatel zaměřit na uplatnění hlediska mezipředmětové koordinace a ideového obsahu. Pracovní činnosti pro děti, by měly být přiměřené jejich věku, schopnostem a zájmům. Prohlubuj u dětí znalosti o druzích materiálů, jejich využití. Seznamuje děti z historií technik, řemesel a materiálů. Postupně s dětmi tvoří náročnější činnosti a techniky. Děti v projektových dnech mají možnost vyzkoušet si mnoho způsobů tvorby, činností a poté se mohou realizovat v činnosti jim nejbližší.

Strom z drátů (viz příloha č. 6)

Cíl: Vychovatel rozvíjí u dětí smyslové vnímání a výtvarnou představivost, seznamuje děti s přednostmi i nevýhodami používaného materiálu, dítě vnímá prostřednictvím hmatových vjemů strukturu měděného drátu, dítě na základě svých dosavadních zkušeností a znalostí vyvozuje vztahy mezi různými typy materiálů a konfrontuje své poznatky s ostatními skupinami dětí.

Technika: Drátování

Pomůcky:

- kámen libovolného tvaru a velikosti
- měděný drát různé tloušťky
- skleněné korálky
- elektrikářské kleštičky štípací ploché
- elektrikářské kleštičky štípací kuželovité

Pracovní postup:

- 1) Uštípnutí odpovídajícího počtu (minimálně 4 kusů) cca 20 centimetrových kousků drátu.
- 2) Překřížení drátků dle názoru vychovatele na spodní části zvoleného kamene.
- 3) Ohýbání drátů po obvodu kamene
- 4) Utažení svazku drátů nad horní částí kamene – tvorba kmene. (Přibližně do jedné poloviny výšky vyčnívajících drátů).
- 5) Navlékání korálku na neutažené části drátů – tvorba větví s květy a listy.
- 6) Úprava celkového vzhledu stromu dle vlastního estetického cítění.

Malování na hedvábí (viz příloha č. 7)

Cíl: Vychovatel u dětí rozvíjí orientaci v různých oborech lidské činnosti, v různých formách fyzické a duševní práce.

Učí dítě uplatnit osvojené poznatky a dovednosti při volbě vlastního profesního zaměření

Malování na hedvábí není pro děti obtížná metoda. Je mnoho technik, které se dokonce obejdou i bez malířských praktik.

Technika: Vymývání barvou

Pomůcky a materiál:

- kulatý rámeček s vypnutým hedvábím
- gutta
- barvy na hedvábí
- voda, štětec, kalíšky

Postup:

- 1) Guttou se nakreslí základní obrysy obrázku.
- 2) Do kalíšků se nakapou barvy na hedvábí.
- 3) Míchání barev probíhá na hedvábí, některé barvy jsou lehce zředěny vodou, jiné jsou syté.
- 4) Pozadí se začíná malovat v dolní části tmavší barvou a postupně se barva se světluje směrem nahoru. Na konec do částečně zaschlé barvy špičkou štětce utvoříme kapky vodou nebo jinou barvou. Tímto vzniknou vymývaná tónovaná světlá místa.

Svícen

Technika: Malování na sklo

Cíl: Vychovatel vede děti k poznání, že technika je významná součást lidské kultury, která je úzce spojena s pracovní činností člověka.

Dítě si utváří postoj a hodnoty ve vztahu k lidské práci a technice.

Pomůcky a materiál:

- sklenička
- barvy na sklo (pokud se výrobky vypalují, tak se musí použít barvy určené k vypalování)
- kontury na sklo, štětce různých velikostí

Postup:

- 1) Na skleničku nakreslíme konturou motiv a necháme ho zaschnout.
- 2) Motiv po zaschnutí se vybarví a nechá zaschnout.
- 3) Po zaschnutí se daný výrobek vypálí v troubě na danou teplotu.

Fimo – lžička (viz příloha č. 4 a č. 5)

Cíl: Vychovatel rozvíjí u dětí schopnost objektivně posoudit a zhodnotit výkon práce své i druhých.

Vede děti k osobnostnímu rozvoji a k posilování vlastního sebevědomí, prohlubujeme u dětí znalosti o druzích materiálů.

Umožňujeme dětem kreativně pracovat a podporuje jejich tvořivost a organizaci práce.

Technika: Fimo

Fimo je velmi kvalitní modelovací hmota podobná moduritu. Po krátkém ručním hnětení se stává měkkou a tvárnou hmotou. Velmi lehce se využívá k modelování (jako plastelína).

Pomůcky a materiál:

- nerezová lžička
- různé barvy polymerové hmoty (fimo)
- nožik
- skleněná deska, dlaždička
- vykrajovátka

Postup:

- 1) Vytváření válečku na skleněné desce nebo dlaždičce.
- 2) Rukojeť lžičky se obaluje nejlépe tenkým válečkem jednobarevné hmoty
- 3) Vytvářeným válečkem (hadem) obalíme rukojeť lžičky, začínáme od shora dolů, zakončení je libovolné.
- 4) Ozdobu na obalené lžičce mohou děti vytvořit dle fantazie nebo předlohy
- 5) Hotový výrobek se vypéká v troubě na 110°C po dobu 20-30 min.

Šátek s motivem sovy (viz příloha č.)

Cíl: Vychovatel se snaží používat takové metody a techniky, které vedou děti k tvořivé a kreativní práci, jak samostatné tak i kolektivní.

Umožňujeme dětem poznávat, pojmenovávat, identifikovat různé manuální činnosti, podporuje jejich názor, vedeme je k uvádění příkladů.

Vychovatel se snaží děti zaujmout a podpořit jejich stanovisko.

Technika: Savová batika

Pomůcky a materiál:

- šablona
- nůžky
- tužku
- samolepící tapetu
- bavlněné tričko
- noviny
- houbu
- pumpičku
- savo perex
- konturu na textil

Postup:

- 1) Příprava šablony.
- 2) Překreslení na samolepící tapetu. Pokud máme nějaký motiv s číslem nebo chceme přesně, že ruka má ukazovat doprava, nesmíme zapomenout, že na tapetu musíme kreslit zrcadlově obráceně. Vystříhneme.
- 3) Podložení šátku kartonem, abychom zabránili prosáknutí na druhou stranu.
- 4) Nalepení šablony na místo, kde chceme mít motiv obrázku.
- 5) Pumpičkou nastříkáme na motiv savo perex smíchané půl na půl s vodou.
- 6) Houbičkou vysušíme, abychom zabránili vniknutí sava pod šablonu.
- 7) Necháme šátek uschnout a poté sloupneme motiv z trička.
- 8) Motiv můžeme zvýraznit konturou.
- 9) Fixace žehličkou.

Hodnocení projektových dní a práce v nich:

Mezi dětmi dochází ke společné komunikaci a práci ve skupinách, díky čemuž se učí vycházení mezi sebou navzájem, dokáží si nezáujatě ohodnotit svou práci, ale i práci svých kamarádů. Starší jedinci pomáhají v jednotlivých činnostech mladším, i tak však občas docházelo k menším problémům v komunikaci mezi nimi. Tyto byly řešeny individuálně vychovatelem po ukončení činností. V projektových dnech si děti s vychovateli vyzkoušejí metody netradiční a neobvyklé, ale na druhou stranu si zkusí i metody velmi tradiční a známé z lidového tvoření. Děti si mohou vyzkoušet a naučit se mnoho technik. V projektových dnech se u dětí aktualizuje zejména jejich potřeba získávat nové zkušenosti, poznatky a dovednosti. Vychovatelé vedou děti k osobnostnímu rozvoji a k posilování vlastního sebevědomí, prohlubují u dětí znalosti o technikách, řemeslech a materiálech.

Závěr práce

Vychovatelé v dětských domovech se snaží plnit si svou povinnost dávat společnosti pravdivý obraz o úrovni dětí, které připravují pro život. Vychovatelé se zajímají o nové informace k řešení problémů, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívají získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení, nenechávají se odradit případným nezdarem a vytrvale hledají konečné řešení problému.

Je nutné směřovat vychovatele na zdokonalování a seznamování se s novými metodami, v oblasti zážitkové a prožitkové pedagogiky, různých her a nastolování motivačních situací tak, aby byli schopni dětem zprostředkovat nejen informace, ale i zážitek. Cílem působení vychovatele je naučit děti porozumět lidem s odlišností, která může být dána jazykem, etnickou příslušností, kulturou, sociální zkušeností. Naučit je chápat podstatu této odlišnosti a vidět možnou společnou rovinu porozumění. Chápat vlastní kořeny a vlastní odlišnosti. Vytvářet prostor pro tolerantní a vstřícné soužití v podmínkách multikulturní společnosti. Snaží se jim ukázat, že v životě budou posuzováni z hlediska společenských hodnot své práce a charakterových kvalit.

Dítě by mělo vědět, že jeho rodina a dětský domov se vzájemně doplňují, protože dětský domov nemá vytvářet náhradní model rodiny. Bohužel, pokud rodina nefunguje a není možnost spolupráce, dětský domov musí suplovat biologickou rodinu dítěte, měla by být postavena na principu rodinných dětských domovů. Rodinné dětské domovy s touto koncepcí a péčí o děti se mohou přiblížit pěstounské péči, ale částečně i péči v rodině. Chceme-li však pomoci dětem, měli bychom se zamyslet, jak nejdříve pomoci jejich rodičům, např. finančně levnými obecními nájemními byty, terénní sociální prací. Působení rodiny je jedinečné a specifické.

Seznam použité literatury a zdrojů informací

- BAJTOŠ, J., HONZÍKOVÁ, J. Vybrané statě školní pedagogiky. Plzeň: ZČU, 2007, ISBN 978-80- 7043-595-3
- ČÁP, J., MAREŠ, J. Psychologie pro učitele. Praha: Portál, 2002
- HONZÍKOVÁ, J., BAJTOŠ, J. Didaktika pracovní výchovy na 1. stupni ZŠ. Plzeň: ZČU, 2004, ISBN 80-7043-255-1
- HONZÍKOVÁ, J. Teorie a praxe tvořivosti v pracovní výchově. Plzeň: Krajské centrum vzdělávání a Jazyková škola, 2005, ISBN 80-7020-149-5
- KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B. Předškolní a primární pedagogika. Praha: Portál, 2001
- KRATOCHVÍLOVÁ, J., JANÍK, T. Projektové vyučování. Praha: Comenium, 2002, ISSN 0323-0449
- TAXOVÁ, J. Výchovné problémy dětských domovů. Praha: SNP 64-0-86
- VALENTA, J., a kol. Projektová metoda ve škole a za školou. Praha: IPOS, 1993
- VALENTA, J., KASÍKOVÁ, H. Pohledy – projektová metoda ve škole a za školou. Praha: ARAMA, 1993, ISBN 80-7068-066-0
- ŠKOVIERA, A. Dilemata náhradní výchovy. Praha: Portál, 2007, s. 144, ISBN 978-80-7367-318-5

Seznam příloh

Fotografie jsou z vlastní sbírky

1 Děti z rodinky.....	51
2 Práce dětí v rámci projektu – I.....	52
3 Fimo.....	53
4 Drátování.....	54
5 Práce dětí v rámci projektů – II.....	55

Děti z rodinky

Rodinka (viz foto č. 1)

Vánoce (viz foto č. 2)

Práce děti v rámci projektů – I.

Dárkové krabičky s podobou sovy

Šátek s motivem sovy (viz příloha č. 3)

Fimo

Fimo – lžička (viz příloha č. 4)

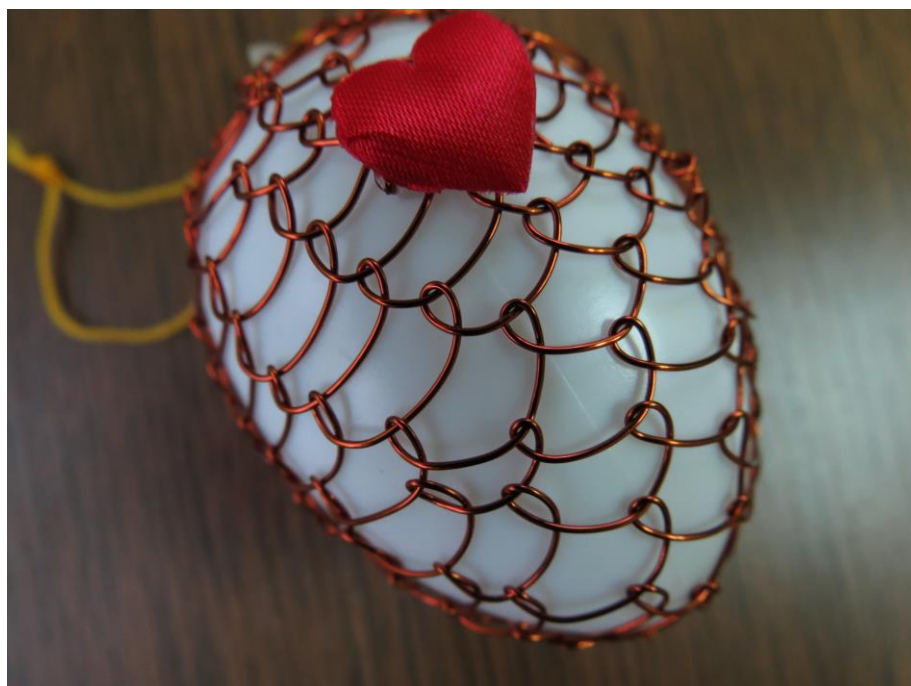

Fimo – lžička (viz příloha č. 5)

Drátování

Strom z drátů (viz příloha č. 6)

Drátované vajíčko

Práce dětí v rámci projektů – II.

Malování na hedvábí (viz příloha č. 7)

Vlčí máky

Anotace:

V této diplomové práci se autorka věnuje stručnému vymezení pojmu projekt a problematice pracovní výchovy v dětských domovech. Práce dále obsahuje seznámení s projekty, do kterých se děti z dětských domovů zapojují. Poukazuje na kladné i záporné stránky v oblasti projektů, výchovy v dětských domovech.

Annotation:

In this diploma work the author briefly explains the conception of project and the problems of working education in the children's home. The next part of the diploma work contains explanation of the projects, which the children take part in them. The advantages and disadvantages of the projects are shown there, education in the children's home.